

Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU15

Studiestöd

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om studiestödet och hänvisar i huvudsak till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder.

Motionerna tar upp frågor om bl.a. villkoren för studiemedel, fribeloppet, avskrivning av studieskulder, nedskrivning av studieavgiften och studiehjälp.

I betänkandet finns elva reservationer (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Villkoren för studiemedel.....	6
Fribeloppet	14
Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m.....	16
Studiehjälp.....	21
Övriga frågor	22
Reservationer	26
1. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (M).....	26
2. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (SD)	27
3. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (C).....	28
4. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (KD).....	28
5. Vidareutbildning och omställning, punkt 2 (M, KD).....	29
6. Fribeloppet, punkt 3 (KD)	30
7. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (M).....	31
8. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (SD).....	32
9. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (C)	33
10. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (L).....	33
11. Studiehjälp, punkt 5 (KD)	34
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	36
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Villkoren för studiemedel

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:281 av Markus Wiechel (SD),

2018/19:379 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,

2018/19:1437 av Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M) yrkande 8,

2018/19:1481 av Per Lodenius (C),

2018/19:2807 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 15,

2018/19:2825 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 3,

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 29,

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 4,

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 6 och

2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (KD)

2. Vidareutbildning och omställning

Riksdagen avslår motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 4.

Reservation 5 (M, KD)

3. Fribeloppet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1132 av Edward Riedl (M),

2018/19:1449 av Magdalena Schröder (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1651 av Marta Obminska (M) och

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 6 (KD)

4. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 47,

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49,

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 2,

2018/19:2057 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4,

2018/19:2193 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2018/19:2256 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 9,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24,
2018/19:2573 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9,
2018/19:2574 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (L)

5. Studiehjälp

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2683 av Emilia Töyrä (S) och

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 5.

Reservation 11 (KD)

6. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:729 av Michael Rubbestad (SD),

2018/19:1870 av Jan Ericson (M),

2018/19:2328 av Åsa Lindhagen m.fl. (MP) och

2018/19:2353 av Kerstin Lundgren (C).

Stockholm den 26 februari 2019

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Kristina Axén Olin (M), Pia Nilsson (S), Patrick Reslow (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvist (SD), Jimmy Loord (KD), Tomas Kronståhl (S), Michael Rubbestad (SD), Mats Persson (L), Roza Güclü Hedin (S), Noria Manouchi (M) och Alice Bah Kuhnke (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 32 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19. Motionerna tar upp frågor om bl.a. villkoren för studiemedel, vidareutbildning och omställning, fribeloppet, avskrivning av studieskulder, nedskrivning av studieavgiften och studiehjälp. En förteckning över de behandlade motionsyrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Villkoren för studiemedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om villkoren för studiemedel som rör vissa tids- och åldersgränser för äldre studerande, vidareutbildning och omställning, villkoren för studiebidraget inom studiemedlen, studenter med intellektuell funktionsnedsättning och studiemedel för studier på vuxenutbildningen.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (M, KD).

Motionerna

Vissa tids- och åldersgränser för äldre studerande

I kommittémotion 2018/19:2807 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 15 anser motionärerna att det ska finnas bättre möjligheter att finansiera studier mitt i livet. Motionärerna föreslår bl.a. att möjligheterna till studiemedel för extra studieveckor för den som fyllt 40 år utökas och att möjligheten till tilläggsån för studerande över 25 år med barn höjs.

I kommittémotionerna 2018/19:2825 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 3 och 2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 6 begärs att regeringen återkommer med förslag på ett omställningspaket för att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet. Omställningspaketet bör enligt motionärerna innehålla förslag på en höjning av fribeloppet, en ökning av antalet extra studieveckor för den som fyllt 40 år från 40 till 60 veckor, en höjning av åldersgränsen för studiemedel till 60 år och att möjligheten till tilläggsån för studerande över 25 år med barn höjs.

I kommittémotion 2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 29 önskar motionärerna att man ser över möjligheterna att införa ett mer flexibelt studiemedelssystem som premierar studenter som avslutar sina studier före utsatt tid och som möjliggör studier högre upp i åldrarna. Enligt motionärerna finns det ett behov av att ta bort utfasningen av studielånet som i dag börjar vid 47 års ålder, möjliggöra studiestöd efter 56 års ålder genom att tillåta studielån, men inte bidrag, upp till 60 års ålder samt utöka möjligheten att få studielån med två år så att det blir möjligt att läsa en tvåårig yrkesutbildning eller ett masterprogram.

I kommittémotion 2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 4 vill motionärerna att det införs nya maximiregler för studier på eftergymnasial nivå. Motionärerna anser i likhet med förslagen i Studiesociala kommitténs betänkande (SOU 2009:28) att tidsgränserna för studiemedel på eftergymnasial nivå bättre bör anpassas till utbildningarnas längd. Vissa studerande bör, enligt motionärerna, kunna få studiemedel under en längre tid än i dag.

Även i kommittémotion 2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5 anser motionärerna att vissa studerande bör kunna få studiemedel under en längre tid än i dag, för att öka drivkraften för välplanerade och effektiva studier.

Vidareutbildning och omställning

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 4 vill motionärerna stärka möjligheterna till vidareutbildning och omställning genom att se över hur studiemedelssystemet kan ändras så att den som är äldre eller har högskoleexamen får ökade möjligheter att studera även senare i livet.

Villkoren för studiebidraget inom studiemedlen

I kommittémotion 2018/19:379 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7 föreslår motionärerna att studenter som utbildar sig inom bristyrken som är viktiga för landets ekonomi ska få höjt studiebidrag med ca 1 000 kronor för att uppmuntra fler att gå dessa utbildningar.

I motion 2018/19:281 av Markus Wiechel (SD) vill motionären att studiebidragets storlek anpassas till kostnadsläget på respektive studieort. Motionären framhåller att skillnaden i boendekostnad mellan olika orter i många fall är mycket stor och att studenters olika förutsättningar visar på vikten av att se över systemet med Centrala studiestödsnämnden (CSN) för att enklare kunna möjliggöra mer rättvisa villkor.

Studenter med intellektuell funktionsnedsättning

I motion 2018/19:1481 av Per Lodenius (C) begärs att det skyndsamt tillsätts en utredning för att ta fram ett förslag till ett system för eftergymnasial utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF). Motionären framhåller att det är svårt att förutse hur den personliga ekonomin kommer att se ut under studietiden för personer med IF. Motionären framhåller också att studieanordnarens finansiering inte är klarlagd vad gäller eftergymnasial utbildning som är anpassad för personer med IF.

Studiemedel för studier på vuxenutbildningen

I motion 2018/19:1437 av Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M) yrkande 8 framhåller motionärerna att arbetssökande tvekar att studera på kommunens yrkesutbildning på gymnasienivå (yrkesvux) på grund av att studielån ofta är en förutsättning för dessa studier och i stället väljer en yrkesutbildning hos Arbetsförmedlingen för att kunna få en mer fördelaktig ersättning.

Bakgrund och gällande rätt

Vissa tids- och åldersgränser för äldre studerande

Regeringsförklaringen

I regeringsförklaringen från den 21 januari 2019 framgår att studiemedelssystemet görs mer generöst för äldre som vill vidareutbilda eller omskola sig. Även av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna (januari 2019) framgår att mer generösa villkor ges inom studiemedelssystemet för möjligheten till vidareutbildning eller omskolning högre upp i åldrarna.

Extra studieveckor

För varje utbildningsnivå (grundskolenivå, gymnasienivå och eftergymnasial nivå) finns det gränser för antalet veckor med studiemedel. Beroende på vilken tidigare utbildning den studerande har kan studiemedel betalas ut för studier på grundskolenivå under 40, 80 eller 100 veckor och för studier på gymnasienivå under antingen 80 eller 120 veckor. För studier på eftergymnasial nivå kan studiemedel beviljas för 240 veckor. När det särskilt gäller äldre studerande gäller bl.a. att fr.o.m. det år då den studerande fyller 40 år kan han eller hon få studiemedel under ytterligare högst 40 veckor om det finns särskilda skäl. Med särskilda skäl avses om en person av arbetsmarknadsskäl eller av personliga eller andra liknande skäl behöver fullfölja en utbildning eller behöver en vidareutbildning eller en breddad utbildning som inte rymms inom återstående antal studiemedelsveckor. För att studiemedel ska kunna lämnas med hänsyn till särskilda skäl, bör det före studiernas början ha gått en viss tid sedan den studerande hade studiestöd för studier på den aktuella studienivån (3 kap. 8–10 §§ studiestödslagen [1999:1395], 3 kap. 6 och 7 §§ studiestödsförordningen [2000:655] och 5 kap. 1 § CSNFS 2001:1).

Anpassade maximitider med studiemedel

Utredningen om tryggare och effektivare studier har övervägt om Studiesociala kommitténs förslag (SOU 2009:28) om anpassade maximitider med studiemedel utifrån utbildningens längd kan vara en ändamålsenlig åtgärd för att öka genomströmningen i högskolan samtidigt som det kan tillgodose det behov av rätt till fler veckor med studiemedel som studerande på längre utbildningar kan ha. Utredningen anser dock att en sådan åtgärd innebär tvång och ökad press snarare än stimulans och positiva incitament och föreslår därför inte någon sådan åtgärd (slutbetänkandet Studiemedel för effektiva studier [SOU 2018:73]).

Åldersgränsen för studiemedel

Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Studiemedel får lämnas längst t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 56 år (se 3 kap. 3 § studiestödslagen). Rätten till studiemedel i form av lån är dock begränsad fr.o.m. det år den studerande fyller 47 år, vilket innebär att det högsta antalet veckor med

studielån en studerande har rätt till minskar för varje år mellan 47 och 56 års ålder. Detta gäller oavsett studienivå. Från och med det år den studerande fyller 57 år upphör således både rätten till bidrag och rätten till lån (se 3 kap. 9 § studiestödslagen).

Den senaste höjningen av åldersgränserna trädde i kraft den 1 juli 2014. Då höjdes enligt vad som framgår ovan den övre åldersgränsen för studiemedel från 54 till 56 år, och nedtrappningen i rätten att låna höjdes med två år (prop. 2013/14:1, utg.omr. 15, bet. 2013/14:UbU2 s. 29 f., rskr. 2013/14:105).

Tilläggsån för studerande

En studerande kan få ett tilläggsån på 920 kronor per vecka (2019) vid heltidsstudier fr.o.m. det kalenderår då han eller hon fyller 25 år. Tilläggslånet kan beviljas oavsett utbildningsnivå, men som längst för 120 veckor. Tilläggslånet är avsett för dem som tidigare haft arbetsinkomster, för att underlätta övergången mellan arbete och studier. Därför krävs det att den studerande haft en viss lägsta inkomst kalenderåret närmast före studiestarten. Inkomsten ska ha uppgått till minst 192 975 kronor under 2018 om studierna påbörjas 2019. En förutsättning för tilläggsån är att den studerande har ordinarie studielån för de kalenderveckor som tilläggslånet gäller (3 kap. 14 § studiestödslagen, 3 kap. 12 och 15 §§ studiestödsförordningen och 7 kap. CSNFS 2001:1).

Villkoren för studiebidraget inom studiemedlen

Riksdagen beslutade hösten 2017 att höja studiemedlens totalbelopp fr.o.m. den 1 juli 2018 genom att höja bidragsdelen med 296 kronor per studiemånad (prop. 2017/18:1 utg.omr. 15, bet. 2017/18:UbU2, rskr. 2017/18:122). Det innebär att studiemedlen för fyra veckors heltidsstudier uppgår till 10 676 kronor (bidrag 3 236 kronor och lån 7 440 kronor).

Studenter med intellektuell funktionsnedsättning

Det finns inga särskilda bestämmelser i studiestödslagstiftningen som berör studiemedel till studerande med funktionsnedsättning. I studiestödslagen finns det dock bestämmelser om samordning av studiemedel med andra förmåner. Bland annat har en student inte rätt till studiemedel samtidigt som han eller hon har sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt socialförsäkringsbalken. Studiemedel får inte heller lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för bl.a. kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning (3 kap. 25 § 4 studiestödslagen).

För varje utbildningsnivå finns en gräns för antalet veckor med studiemedel. För studier på eftergymnasial nivå kan studiemedel lämnas i högst 240 veckor (3 kap. 8 § studiestödslagen). Studiemedel får enligt bestämmelsen lämnas under längre tid om det finns synnerliga skäl. Enligt

förarbetena till studiestödslagen kan synnerliga skäl innebära att den studerande behöver en längre studietid på grund av funktionshinder eller andra mycket speciella omständigheter (prop. 1999/2000:10 s. 94). Överklagande-nämnden för studiestöd har prövat frågan om synnerliga skäl i ett antal avgöranden. Av nämndens beslut den 21 maj 2007 (dnr 2007-01559) följer att om en studerandes tidigare studier har misslyckats på grund av en funktionsnedsättning kan det vara synnerliga skäl att bevilja fler veckor med studiemedel (se nämndens referatsamling på www.oks.se).

Komvuxutredningen har haft i uppdrag att se över hur tillgången till efter-gymnasial utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning kan förbättras (dir. 2017:125). I utredningens slutbetänkande En andra och en annan chans – ett komvux i tiden (SOU 2018:71) sägs följande i fråga om vidare studier för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Utredningen föreslår att förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd ändras. Dels att ett tillägg görs som innebär att universitet och högskolor även ska kunna få statsbidrag för kostnader för särskilt utbildningsstöd som erbjuds studerande med intellektuell funktionsnedsättning. Dels att ett tillägg görs som innebär att statsbidrag till kostnader för särskilt utbildningsstöd för studerande med intellektuell funktionsnedsättning även får lämnas till anordnare av yrkeshögskole-utbildningar samt till kommuner i samband med gymnasial komvux. Utredningen föreslår även att Skolverket ges i uppdrag att definiera och utveckla nationella yrkespaket för målgruppen, som leder fram till en kvalifikation på SeQF-nivå 3. Utredningens bedömning är att gymnasie-särskolan och särskild utbildning inom komvux aktivt ska arbeta med möjligheterna för elever att gå vidare till studier vid reguljär komvux. Vidare gör utredningen bedömningen att det saknas samlad kunskap om de redan befintliga möjligheterna till fortsatta studier på högskolenivå för individer med intellektuell funktionsnedsättning. Utredningen föreslår att Specialpedagogiska skolmyndigheten och Universitets- och högskolerådet ges i uppdrag att ta fram informationsmaterial och genomföra en informationskampanj om möjligheterna till högskolestudier för individer med intellektuell funktionsnedsättning. Vidare bedömer utredningen att det saknas samlad kunskap om de redan befintliga möjligheterna till fortsatta studier på yrkeshögskolenivå för individer med intellektuell funktionsnedsättning. Utredningen föreslår därför att Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för yrkeshögskolan ges i uppdrag att ta fram informationsmaterial och genomföra en informationskampanj om möjligheterna till yrkeshögskolestudier för individer med intellektuell funktionsnedsättning.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Studiemedel för studier på vuxenutbildningen

Studiemedel består av en bidragsdel och en frivillig lånedel och ges bl.a. till vuxna studerande på grundskole- och gymnasienivå. Den som är över 20 år kan ansöka om studiemedel för studier på grundskole- och gymnasienivå på komvux och folkhögskola.

Studiestödet, som avser alla bidrag och lån för studier, är en del av utbildningspolitiken och har bl.a. som mål att det ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomi över tiden. Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96) och förtydligades något genom riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/16:58).

För vissa studier kan den studerande få en högre bidragsdel och en lägre lånedel. Summan blir lika stor som för det vanliga studiemedlet, men studieskulden blir lägre. Det högre bidraget är bl.a. till för vissa som läser på grundskole- eller gymnasienivå. Studerande i åldern 20–24 år som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och som därefter utan avbrott fortsätter studier på introduktionsprogram eller påbörjar studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) eller motsvarande utbildning i folkhögskola kan under vissa förutsättningar få den högre bidragsnivån inom studiemedlen. Även den som är 20–24 år och är inskriven på Arbetsförmedlingen i samband med att studierna påbörjas, kan få rätt till det högre bidraget (3 kap. 13 § studiestödslagen och 3 kap. 9–9 b och 10 §§ studiestödsförordningen och 6 kap. CSNFS 2001:1).

Komvuxutredningen har bl.a. haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om det i vissa fall bör kunna göras undantag från skollagens bestämmelser om att de som har fått minst utbildning ska prioriteras när det gäller antagning till komvux på gymnasial nivå och i så fall föreslå möjligheter till undantag. I direktiven angavs att nuvarande regler kan innebära problem och att satsningarna bättre kan anpassas till de behov som finns och nå en specifik målgrupp i behov av en viss utbildning om en annan prioriteringsordning tillämpas. Utredningen föreslår därför en ny prioriteringsprincip i skollagen, samt nya urvalsgrunder för komvux och regionalt yrkesvux. Utredningen anför bl.a. att förändringarna leder till en ökad samstämmighet mellan skollagen och underliggande förordningar samt en prioriteringsmodell som står bättre i samklang med de behov vuxenutbildningen ska svara mot (se utredningens slutbetänkande En andra och en annan chans – ett komvux i tiden [SOU 2018:71]).

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

Vissa tids- och åldersgränser för äldre studerande

Sverige har ett av världens mest generösa studiestöd. Tack vare denna möjlighet till ekonomiskt stöd kan alla i Sverige studera, oavsett bakgrund. Studiestödssystemet i Sverige syftar till att göra det möjligt för människor att söka sig vidare till studier efter slutförd skolgång eller att senare i livet återuppta studier. Genom jämlika möjligheter bidrar studiestödssystemet till att stärka vårt samhälle med mer kunskap, mer kompetens och mer bildning.

När det gäller yrkanden som rör de villkor som finns för att kunna få studiemedel vill utskottet inledningsvis framhålla att det svenska studiestödssystemet är utformat med tanke på att det ska verka rekryterande till studier och bidra till ett högt deltagande i utbildning och att det dessutom är en betydelsefull faktor för att möjliggöra omställning i arbetslivet.

När det gäller yrkanden om vidareutbildning och omställning och att äldre ska kunna studera välkomnar utskottet att regeringen aviserat att den avser att göra studiemedelssystemet mer generöst för äldre som vill vidareutbilda eller omskola sig. Utskottet vill även framhålla följande.

Utskottet kan konstatera att det inom studiemedelssystemet finns bestämmelser om under hur lång tid en studerande maximalt kan få studiemedel. Studiemedel kan för studier på eftergymnasial nivå lämnas för studier på heltid i sammanlagt högst 240 veckor (3 kap. 2 och 8 §§ studiestödslagen). För studerande som fyllt 40 år finns det enligt gällande rätt även möjlighet att få studiemedel ytterligare 40 veckor om det finns särskilda skäl, dvs. exempelvis om en person av olika skäl behöver fullfölja en utbildning eller behöver en vidareutbildning (5 kap. 1 § CSNFS 2001:1).

När det gäller frågor om att utöka den tid som studiemedel kan lämnas för eller anpassa rätten till studiemedel till utbildningarnas längd vill utskottet framhålla att bestämmelserna syftar till att uppmuntra välplanerade och effektiva studier och att hålla kostnaderna nere för både den studerande och samhället. Utskottet vill även peka på att Utredningen om tryggare och effektivare studier i sitt slutbetänkande Studiemedel för effektiva studier (SOU 2018:73) har övervägt om anpassade maximitider med studiemedel utifrån utbildningens längd kan vara en ändamålsenlig åtgärd för att öka genomströmningen men inte funnit skäl för att föreslå någon sådan förändring.

När det gäller yrkanden om att höja nivån på den övre åldersgränsen för studiemedel kan utskottet konstatera att den höjdes hösten 2013 från 54 till 56 år (se 3 kap. 3 § studiestödslagen). Även gränsen för nedtrappning av rätten att låna höjdes med två år, vilket innebär att den nu enligt 3 kap. 9 § studiestödslagen infaller mellan 47 och 56 års ålder (prop. 2013/14:1 utg.omr. 15, bet. 2013/14:UbU2, rskr. 2013/14:105). Utskottet har även vid ett flertal tillfällen, senast i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2018, avstyrkt yrkanden om att utöka den tid som studiemedel kan lämnas för och resurser för en höjning av den övre åldersgränsen för studiemedel.

När det gäller yrkandet om att höja tilläggslånet kan utskottet inledningsvis konstatera att utskottets uppfattning är att det måste finnas goda förutsättningar för studier oavsett var i livet man befinner sig. Studiemedelssystemet har i ett internationellt perspektiv generösa nivåer, och tilläggslånet syftar till att rekrytera något äldre studerande som tidigare har arbetat. Som framgått ovan höjdes tilläggslånet den 1 januari 2014. Därutöver har studiemedlens totalbelopp höjts genom en höjning av bidragsdelen.

Utskottet finner mot bakgrund av gällande rätt, nuvarande nivåer på studiemedel och tilläggs lån och regeringens aviserade förbättringar av studiemedelssystemet för äldre studerande inga skäl för riksdagen att vidta några åtgärder. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2018/19:2807 (M) yrkande 15, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 4, 2018/19:2825 (M) yrkande 3, 2018/19:2841 (C) yrkande 29, 2018/19:2886 (KD) yrkande 4, 2018/19:2933 (M) yrkande 6 och 2018/19:2996 (KD) yrkande 5.

Villkoren för studiebidraget inom studiemedlen

När det gäller yrkanden om att höja studiebidraget inom studiemedlen vill utskottet påminna om riksdagens beslut om att höja studiemedlens totalbelopp fr.o.m. den 1 juli 2018 genom att höja bidragsdelen med 296 kronor per studiemånad (prop. 2017/18:1 utg.omr. 15, bet. 2017/18:UbU2, rskr. 2017/18:122). Utskottet vill även framhålla att det inte finns några möjligheter i den gällande lagstiftningen att få särskilda villkor om man studerar i någon särskild del av landet eller i något bristyrke.

Utskottet finner inga skäl för riksdagen att vidta några åtgärder och avstyrker med det anförda motionerna 2018/19:379 (SD) yrkande 7 och 2018/19:281 (SD).

Studenter med intellektuell funktionsnedsättning

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är viktigt att det finns goda förutsättningar för elever med en intellektuell funktionsnedsättning att studera efter avslutad gymnasieutbildning.

När det gäller yrkandet om att det bör tillsättas en utredning för att ta fram ett förslag till ett system för eftergymnasial utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning vill utskottet hänvisa till förslagen i Komvuxutredningens slutbetänkande i fråga om fortsatta studier för individer med intellektuell funktionsnedsättning. Utskottet vill i likhet med utredningen betona vikten av att sträva efter ett inkluderande förhållningssätt när man utformar fortsatta studier för individer med intellektuell funktionsnedsättning. Utskottet vill också hänvisa till de bestämmelser som finns om att studiemedel får lämnas under längre tid än 240 veckor om det finns synnerliga skäl som enligt förarbetena till studiestödslagen kan vara att den studerande behöver en längre studietid på grund av funktionshinder (3 kap. 8 § studiestödslagen, prop. 1999/2000:10 s. 94 och Överklagandenämnden för studiestöds

referatsamling på www.oks.se). Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motion 2018/19:1481 (C).

Studiemedel för studier på vuxenutbildningen

När det gäller yrkandet om att arbetssökande tvekar att studera på kommunens yrkesutbildning på gymnasienivå vill utskottet hänvisa till Komvuxutredningens slutbetänkande En andra och en annan chans – ett komvux i tiden (SOU 2018:71). En viktig utgångspunkt för utredningen har varit att de åtgärder som föreslås leder till en mer sammanhållen vuxenutbildning som fungerar väl med såväl arbetsmarknaden som andra delar av utbildningssystemet (se s. 22 i SOU 2018:71). Utredningen föreslår bl.a. en prioriteringsmodell som står bättre i samklang med de behov vuxenutbildningen ska svara mot. Utskottet vill även hänvisa till möjligheten att få den högre bidragsnivån för vissa som påbörjar studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux).

Utskottet anser att det finns skäl att invänta regeringens beredning av Komvuxutredningens betänkande och avstyrker med det anförda motion 2018/19:1437 (M) yrkande 8.

Fribeloppet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fribeloppet.
Jämför reservation 6 (KD).

Motionerna

I motion 2018/19:1132 av Edward Riedl (M) önskar motionären en översyn av möjligheten att höja fribeloppet. Möjligheten att få arbeta under sin studietid är för de flesta studenter både nyttig och meriterande enligt motionären. Därför bör sådana extraarbeten uppmuntras och inte förhindras av onödiga regler och begränsningar.

I motion 2018/19:1449 av Magdalena Schröder (M) yrkande 1 vill motionären avskaffa inkomstprövningen av studiemedlets lånedel. Motionären framhåller att många studenter utan problem klarar av att arbeta vid sidan av sina studier men att de på grund av fribeloppets låga taknivå väljer att tacka nej till arbetspass och måste planera sommarens studieuppehåll noga för att inte arbeta för många veckor på sommarjobbet.

I yrkande 2 vill motionären avskaffa inkomstprövningen vad gäller inkomst av kapital till följd av bostadsförsäljning för studiemedlets bidrags- och lånedel. Det drabbar enligt motionären de studenter som genomfört en bostadsförsäljning extra hårt.

I motion 2018/19:1651 av Marta Obminska (M) vill motionären se över möjligheten att avskaffa inkomstbegränsning vid beviljandet av studiemedel med hänsyn till att fribeloppet är ett hinder för de som vill eller behöver arbeta.

I kommittémotion 2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 2 yrkar motionärerna att fribeloppet ska avskaffas då det enligt motionärerna begränsar studenternas egna beslut om hur mycket tid och kapacitet de har att arbeta vid sidan av studierna.

Bakgrund och gällande rätt

Gällande rätt

Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Studiemedlen uppgår till totalt 2 669 kronor per studievecka för heltidsstudier 2019 (10 676 kronor för studier på heltid i fyra veckor). Studiemedlen är till viss del behovsprövade, vilket innebär att inkomster som under ett kalenderhalvår överstiger ett visst belopp – fribeloppet – minskar studiemedlen (både bidrag och eventuellt lån minskar proportionellt).

Fribeloppet för 2019 uppgår till 180 150 kronor per kalenderår (40 veckor) vid heltidsstudier, eller 90 075 kronor per termin (20 veckor). Fribeloppet varierar med hänsyn till det antal veckor och den studietakt som den studerande har studiemedel för under kalenderhalvåret. Ju fler veckor den studerande har studiemedel under kalenderhalvåret, desto lägre är fribeloppet och omvänt (3 kap. 16–18, 21 och 22 §§ studiestödslagen, 3 kap. 16 § studiestödsförordningen och 9 kap. CSNFS 2001:1 [CSN:s författningssamling]).

Riksdagens behandling

Riksdagen har ställt sig bakom förslag som innebär att fribeloppet vid två tillfällen, den 1 januari 2011 och den 1 januari 2014, höjdes med ca 30 000 kronor per år, dvs. totalt ca 60 000 kronor per år (prop. 2009/10:1 utg.omr. 15, bet. 2009/10:UbU2, rskr. 2009/10:127 och prop. 2013/14:1 utg.omr. 15, bet. 2013/14:UbU2, rskr. 2013/14:105).

Utredningen om tryggare och effektivare studier

Utredningen om tryggare och effektivare studier (U 2017:06) överlämnade sitt slutbetänkande Studiemedel för effektiva studier (SOU 2018:73) i september 2018. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå väl avvägda nivåer för fribeloppet inom studiemedelssystemet i syfte att skapa ett långsiktigt hållbart system samt att undersöka möjligheten att undanta inkomster under sommarferier. Enligt utredningens förslag ska fribeloppet åldersanpassas och sänkas för studerande som är yngre än 30 år för att stimulera yngre studerande att bli klara fortare med sin utbildning och därigenom kunna etablera sig snabbare på en högkvalificerad arbetsmarknad. I betänkandet framgår bl.a. följande i fråga om fribeloppet.

Vi föreslår att det ska införas ett åldersrelaterat fribelopp i tre nivåer. Studerande som är yngre än 30 år ska få ett sänkt fribelopp. Studerande som är 30 till 39 år ska ha samma fribeloppsnivå som i dag. Studerande som är 40 år eller äldre ska få ett höjt fribelopp. Sänkningen respektive höjningen uppgår till cirka 25 000 kronor (2018) vid heltidsstudier i 40 veckor.

Skälen till förändringen är att de senaste fribeloppshöjningarna har lett till att studerande arbetar mer och att mer arbete är förknippat med en lägre studietakt. Genom ett åldersdifferentierat fribelopp kan inkomstprövningen inom studiemedelssystemet ges olika mål: Genomströmning blir målet för den yngsta studerandegruppen och att underlätta omställning målet för den äldsta studerandegruppen. Yngre studerande uppmuntras därmed att bli klara med sina studier tidigare. Ju tidigare inträde på en kvalificerad arbetsmarknad desto högre livsinkomster kan de studerande få, vilket även är gynnsamt för samhällsekonomin. För äldre studerande bedömer vi att möjligheten till livslångt lärande och behov av omställning senare i livet väger tyngre än genomströmningsmålet. Med hänsyn till äldre studerandes livssituation och behov bör de därför få möjlighet att arbeta i högre utsträckning än yngre studerande utan att studiemedlen reduceras.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om att höja eller avskaffa fribeloppet helt eller delvis och andra närliggande frågor hänvisar utskottet till det förslag som Utredningen om tryggare och effektiva studier lämnat i sitt slutbetänkande om att åldersanpassa fribeloppet.

Utskottet anser att man bör avvakta regeringens beredning av utredningens förslag och avstyrker därmed motionerna 2018/19:1132 (M), 2018/19:1449 (M) yrkandena 1 och 2, 2018/19:1651 (M) och 2018/19:2886 (KD) yrkande 2.

Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m.

Jämför reservation 7 (M), 8 (SD), 9 (C) och 10 (L).

Motionerna

Avskrivning och nedskrivning av studieskulder

I motion 2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 2 anser motionärerna att man ska tillgodose kompetensförsörjningen i gles- och landsbygden genom att se över möjligheten för medborgare och

inflyttade i de mindre kommunerna att få sina studielån nedskrivna. Motionärernas uppfattning är att det måste gå att leva, bo och verka i hela landet.

Även i motion 2018/19:2193 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S) behandlas frågan om kompetensförsörjningen i gles- och landsbygden genom nedskrivning av studielån.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6 begärs att den som går polisutbildningen ska få sina studielån från utbildningstiden avskrivna. Motionärerna framhåller att ett mycket stort antal poliser kommer att behöva utbildas under kommande år, men att det inte räcker att enbart utöka antalet utbildningsplatser.

I kommittémotion 2018/19:378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 47 vill motionärerna införa ett studieskulsavdrag för lärare som börjar arbeta i de områden som av EU klassificeras som glesbygd. Enligt motionärerna kommer det att åtgärda lärarbristen i glesbygden och bevara eller återskapa en levande landsbygd.

I kommittémotion 2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49 önskar motionärerna en utredning och kostnadskalkylering av ett nytt system för att förbättra villkoren för läkare och sjuksköterskor i glesbygden genom att de får sin studieskuld reducerad.

I kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24 vill motionärerna att man ser över hur avskrivning av studielån vid flytt till en glesbygdskommun kan bli möjligt. Enligt motionärerna ska de som flyttar till Norrlands inland och norra Dalarna med undantag för Östersund, stödområde A, kunna få sina studielån avskrivna.

Nedskrivning av studieavgiften m.m.

I motion 2018/19:2573 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9 anser motionärerna att man bör överväga att införa ett stipendium för utbildningar till yrken där det råder arbetskraftsbrist eller är samhällsekonomiskt motiverat med fler sökande. Det behövs enligt motionärerna för att öka genomströmningen inom högskolan.

Även motion 2018/19:2574 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 har ett yrkande om att överväga att införa ett stipendium för utbildningar till yrken där det råder arbetskraftsbrist.

I partimotion 2018/19:2057 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4 vill motionärerna att man ser över möjligheten att införa en bosättningsbonus för utländska studenter som fullgjort sin utbildning i Sverige. Enligt motionärerna ska en utländsk student som tar examen och sedan väljer att arbeta i Sverige få en del av studieavgiften tillbaka i form av en bosättningsbonus.

Även i kommittémotion 2018/19:2256 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 9 vill motionärerna att utländska studenter som tar examen och sedan väljer att arbeta i Sverige ska få en del av studieavgiften tillbaka i form av en bosättningsbonus.

Bakgrund och gällande rätt

Avskrivning av studieskulder

Enligt gällande rätt finns det inga möjligheter att få sina studieskulder avskrivna om man tar arbete i något bristyrke på landsbygden, i någon särskild del av landet eller utbildar sig till ett visst yrke.

Den parlamentariska landsbygdskommittén (N 2015:04) har föreslagit att regeringen ska utreda om det ska bli möjligt att minska studieskulderna för personer som bor och är yrkesaktiva i de 23 kommuner som kommittén har identifierat där företagen har särskilda svårigheter när de ska utveckla sina verksamheter. Det innebär enligt kommittén att studiestödet till delar ska kunna skrivas av för personer som väljer att bo och arbeta i landsbygds-kommuner med särskilda utmaningar vad gäller demografi och produktions-förutsättningar. Om förslaget genomförs föreslår kommittén att nedskrivning ska ske med 10 procent per år, men med ett tak på 30 000 kronor och minst 3 000 kronor per år. För att få ta del av nedskrivningen krävs att man har avlagt en examen (se Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd [SOU 2017:1]).

Regeringen behandlar frågan om nedskrivning av studieskulder enligt den parlamentariska landsbygdskommitténs förslag i propositionen En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop (prop. 2017/18:179). Regeringen framhåller följande.

Företag och offentliga arbetsgivare i kommuner med särskilda utmaningar har ofta problem att rekrytera personal med rätt kompetens. Det gäller inte minst inom yrken med krav på eftergymnasial utbildning. Regeringen anser att det behövs fler med högre utbildning i Sveriges landsbygder, och i synnerhet i kommuner med särskilda utmaningar. Kommittén framhåller nedskrivning av studielån för högutbildade som bosätter sig i vissa delar av landet som en möjlig åtgärd, men anser att frågan fortsatt behöver utredas. Regeringen anser att en sammanhållen landsbygdsolitik måste behandla kompetensförsörjningsfrågorna både ur ett utbildnings- och näringslivsperspektiv. I denna proposition presenteras därför flera satsningar både för att underlätta deltagande i högre utbildning för boende i Sveriges landsbygder och för en stärkt näringslivsutveckling. Regeringen anser att ytterligare åtgärder utöver detta behöver vidtas för att underlätta kompetensförsörjningen i Sveriges landsbygder. Regeringen avser därför att vidare analysera inom vilka sektorer som arbetsgivare har svårt att hitta kompetens på landsbygden samt återkomma om lämpliga åtgärder för att förbättra kompetensförsörjningen på landsbygden inom dessa sektorer och yrken. Kommitténs förslag är ett viktigt underlag i det arbetet.

Nedskrivning av studieavgiften m.m.

Gällande rätt

Enligt 4 kap. § högskolelagen (1992:1434) ska utbildningen vara avgiftsfri för studenter som är medborgare i en stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), eller Schweiz. Studenter som kommer

från ett land utanför EU/EES-området eller Schweiz, s.k. tredjelandsstudenter, måste betala både anmälnings- och studieavgifter för studier på grundnivå och avancerad nivå vid de universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Studieavgifterna omfattar inte utbildning på forskarnivå. Högskolan ska beräkna studieavgifterna så att full kostnads-täckning uppnås för den studieavgiftsfinansierade verksamheten i sin helhet. Vissa tredjelandsmedborgare undantas dock från studieavgiftsskyldigheten, bl.a. de som inom ramen för ett utbytesavtal genomför en del av sin utbildning i Sverige. Undantag medges också för personer som bedöms ha stark anknytning till Sverige, t.ex. om de har permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd av annat skäl än studier. Regleringen finns i förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor. Förordningen innehåller inte några möjligheter för utländska studenter att få tillbaka delar av studieavgiften i utbyte mot att stanna i Sverige efter examen. Om högskolan har tilldelat en sökande eller en student ett stipendium som avser studieavgiften, får dock studieavgiften med stöd av förordningen sättas ned med ett belopp som motsvarar stipendiet.

Den 1 juli 2014 infördes en möjlighet för utomeuropeiska studenter att stanna i Sverige i sex månader efter examen för att söka jobb. Enligt 4 kap. 5 a § utlänningsförordningen (2006:97) får en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för studier i Sverige beviljas uppehållstillstånd för en tid av sex månader efter en slutförd högskoleutbildning här bl.a. om utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer och utlänningen har för avsikt att söka arbete eller därmed jämförbar förberedande aktivitet i Sverige, eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här.

Stipendier finns att söka från grundskolenivå till universitetsnivå för olika ändamål. Det har skapats ett flertal webbplatser som förenklar för studerande att hitta relevanta stipendier för studier vid högskola och universitet.

Pågående arbete

Utredningen om tryggare och effektivare studier har föreslagit åtgärder inom studiemedelssystemet i syfte att öka genomströmningen i högskolan. Utredningen bedömer att genomströmningen i högskolan bland studiemedelstagarna generellt sett är god. Prestationsgraden bland studerande som tar studiemedel har enligt utredningen ökat och medianåldern hos examinerade studiemedelstagare har sjunkit de senaste åren. Det finns ändå enligt utredningen en förbättringspotential för vissa grupper av studerande inom högskolan som kan påverkas av förändringar inom studiemedelssystemet, framför allt för studerande med studiemedel på fristående kurser. De åtgärder som utredningen har övervägt är en examensbonus till studerande som tar examen före en viss ålder, anpassade maximitider med studiemedel utifrån utbildningens längd, höjda studiemedel och skärpta resultatkrav. Åtgärderna är dock enligt utredningen antingen kostnadsdrivande och svåra att finansiera inom ramen för uppdraget eller innebär tvång och ökad press snarare än stimulans och positiva incitament. Utredningen föreslår därför inte någon av

dessa åtgärder (se slutbetänkandet av Utredningen om tryggare och effektivare studier [SOU 2018:73]). Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Internationaliseringsutredningen har haft i uppdrag att föreslå en uppföljningsbar nationell strategi för internationalisering av universitet och högskolor, som omfattar universitetens och högskolornas utbildnings- och forskningsverksamhet och den däri ingående uppgiften att samverka med det omgivande samhället. I sitt delbetänkande En strategisk agenda för internationalisering (SOU 2018:3) framhåller utredningen att strategins funktion är att förbättra förutsättningarna för universitetens och högskolornas internationalisering genom att ange en riktning för internationaliseringsinsatser på olika nivåer. Strategin syftar till att på sikt nå en vision om bl.a. att Sverige ska vara en av de mest attraktiva, internationella kunskapsnationerna med världsledande kvalitet på utbildningen och forskningen. Strategin föreslås avse perioden 2020–2030. För att nå visionen behöver enligt utredningen åtta mål uppfyllas, bl.a. att Sverige har hög attraktionskraft som studie- och kunskapsnation. Betänkandet har remitterats. Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 8 april 2019.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om att få sina studieskulder helt eller delvis avskrivna eller nedskrivna om man tar arbete i någon särskild del av landet eller i något bristyrke på landsbygden m.m. finns det som framgår ovan inte några sådana möjligheter i den gällande lagstiftningen. Utskottet vill framhålla att det finns svårigheter med att använda studiestödssystemet som ett regionalpolitiskt instrument eftersom det kan leda till att systemet uppfattas som orättvist av låntagarna. Utskottet kan vidare konstatera att regeringen inte har gått vidare med den parlamentariska landsbygdskommitténs förslag om nedskrivning av studieskulder. Utskottet delar regeringens uppfattning att en sammanhållen landsbygdspolitik måste behandla kompetensförsörjningsfrågorna ur både ett utbildningsperspektiv och ett näringslivsperspektiv och noterar att regeringen avser att vidare analysera inom vilka sektorer som arbetsgivare har svårt att hitta kompetens på landsbygden samt återkomma om lämpliga åtgärder för att förbättra kompetensförsörjningen på landsbygden inom dessa sektorer och yrken.

När det sedan gäller yrkanden om en bosättningsbonus genom en nedskrivning av utbildningsavgiften för utländska studenter kan utskottet konstatera att det saknas reglering om att få tillbaka studieavgiften i utbyte mot att stanna i Sverige efter examen. Utskottet vill även peka på Internationaliseringsutredningens förslag till mål bl.a. om att Sverige ska ha hög attraktionskraft som studie- och kunskapsnation. Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inte heller skäl att i detta hänseende föreslå någon ändrad reglering.

I fråga om yrkanden om ett stipendium för att öka genomströmningen inom högskolan hänvisar utskottet till det slutbetänkande som Utredningen om tryggare och effektivare studier (U 2017:06) överlämnade i september 2018, Studiemedel för effektiva studier (SOU 2018:73). Utskottet kan konstatera att utredningen övervägt men inte föreslagit några åtgärder till studerande som tar examen före en viss ålder. Utskottet anser att man bör invänta regeringens beredning av betänkandet.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2018/19:378 (SD) yrkande 47, 2018/19:855 (SD) yrkande 49, 2018/19:1035 (S) yrkande 2, 2018/19:2057 (L) yrkande 4, 2018/19:2193 (S), 2018/19:2256 (L) yrkande 9, 2018/19:2425 (C) yrkande 24, 2018/19:2573 (M) yrkande 9, 2018/19:2574 (M) yrkande 9 och 2018/19:2868 (M) yrkande 6.

Studiehjälp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om inackorderingstillägget och det extra tillägget inom studiehjälpen.

Jämför reservation 11 (KD).

Motionerna

I motion 2018/19:2683 av Emilia Töyrä (S) framhåller motionären att de kommunala inackorderingsbidragen inte täcker kostnaderna för hyran för gymnasieelever med lång färdväg till skolan. Vidare betonar motionären att det inte räcker med en höjning av studiebidraget för att en familj ska vara ekonomiskt opåverkad.

I kommittémotion 2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 5 begärs en översyn av på vilket sätt det extra tillägget inom studiehjälpen ges och hur stödet förhåller sig till andra stöd i arbetet med att förbättra stödet till ekonomiskt utsatta barn och barnfamiljer. Motionärerna framhåller att inkomstgränsen för att kunna få tillägget har varit densamma under lång tid.

Bakgrund och gällande rätt

Studiehjälp består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg.

Studiebidrag lämnas fr.o.m. kvartalet närmast efter det kvartal då den studerande fyller 16 år, och som längst t.o.m. första kalenderhalvåret det år då den studerande fyller 20 år (2 kap. 3 och 7 §§ studiestödslagen). Studiebidraget höjdes den 1 juli 2018 med 200 kronor i månaden och uppgår nu till 1 250 kronor per månad under tio månader per år (prop. 2017/18:1 utg. omr.15, bet. 2017/18:UbU11).

Inackorderingstilläggets storlek beror på färdvägsavståndet, enkel väg mellan föräldrarnas bostad och skolan, och uppgår till lägst 1 190 kronor och högst 2 350 kronor per månad. Det får lämnas till den som får studiehjälp och läser på bl.a. en fristående gymnasieskola, fristående gymnasiesärskola och folkhögskola. Den som studerar på en kommunal gymnasieskola kan inte få inackorderingstillägg från Centrala studiestödsnämnden (CSN) utan får vända sig till sin hemkommun. För att få inackorderingstillägg ska den studerande bl.a. vara inackorderad och restiden mellan hemmet och skolan vara minst två timmar varje dag. Inackorderingstillägget kan fås t.o.m. terminen det år den studerande fyller 20 år (se 2 kap. 1–3 §§ studiestödslagen, 2 kap. 2 och 8 §§ studiestödsförordningen och 1 kap. 3 § CSNFS 2001:6 om studiehjälp).

Extra tillägg är ett bidrag som den som studerar på gymnasiet kan få utöver studiebidraget om den studerandes familj har låga inkomster. Det uppgår till 855, 570 eller 285 kronor per månad. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. För att kunna få det extra tillägget måste familjens inkomst vara lägre än 125 000 kronor före skatt under ett läsår (2 kap. studiestödslagen och 2 kap. 9–14 §§ studiestödsförordningen).

Vårdnadshavare är enligt föräldrabalken underhållsskyldiga för sina barn fram till 21 års ålder om barnet studerar i grundskola, på gymnasium eller på någon annan jämförlig grundutbildning (7 kap. 1 §).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan redovisat de skäl och villkor som krävs för att få inackorderingstillägget och det extra tillägget inom studiehjälpen. Utskottet anser att gällande regelverk är väl avvägt och avstyrker därmed motionerna 2018/19:2683 (S) och 2018/19:2886 (KD) yrkande 5.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om studielån till körkortsutbildning, studiestartsstödet och teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning.

Motionerna

Studielån till körkortsutbildning

I motion 2018/19:1870 av Jan Ericson (M) vill motionären att det införs en möjlighet till studielån för körkortskostnader som ska gälla alla typer av körkort och för alla körkortstagare, oavsett ålder och utbildningsbakgrund. Motionären menar att fler arbetssökande med körkort skulle göra det möjligt

för fler att få jobb och samtidigt tillgodose arbetsgivarnas behov av personal med lämpligt körkort.

Studiestartsstödet

I motion 2018/19:2353 av Kerstin Lundgren (C) begärs en översyn av studiestartsstödet och studiemedelssystemet för att stärka integrationen och påskynda invandrade kvinnors tillträde till utbildning och jobb. Motionären framhåller att studiestödet inte går att kombinera med försörjningsstöd och att många kvinnor av försörjningsskäl tvingas avbryta studierna och då blir fast i ett utanförskap, utan utbildning och arbete.

Bidrag vid teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning

I motion 2018/19:2328 av Åsa Lindhagen m.fl. (MP) framhåller motionärerna vikten av förbättrade villkor för teckenspråksutbildning för föräldrar, syskon och andra nära anhöriga. Enligt motionärerna är det önskvärt att antalet timmar TUFF-utbildning som erbjuds utökas till en nivå som är mer rimlig för att föräldrar och barn på ett fullgott och tryggt sätt ska kunna kommunicera med varandra. Därutöver bör det finnas möjlighet till ytterligare timmar TUFF-utbildning vid behov.

100-årsjubileum för studiestödet

I motion 2018/19:729 av Michael Rubbestad (SD) önskar motionären att man under 2019 på lämpligt vis uppmärksammar 100-årsjubileet för det första utbetalda studiestödet. Motionären framhåller att det första studiestödet betalades ut 1919 av det som senare skulle komma att bli Centrala studiestödsnämnden (CSN) och var ett ”räntefritt lån för underlättande av studiemöjligheter för begåvade men fattiga lärjungar vid offentliga läroanstalter”.

Bakgrund och gällande rätt

Studielån till körkortsutbildning

Möjligheten till ett statligt lån för utbildning för B-körkort, s.k. körkortslån, infördes 2018. Resurser tillfördes inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv till anslaget 1:13 *Lån till körkort* (se prop. 2017/18:1 utg.omr. 14 och 15, bet. 2017/18:AU2, bet. 2017/18:UbU2, rskr. 2017/18:117 och rskr. 2017/18:122 samt prop. 2017/18:161, bet. 2017/18:TU19, rskr. 2017/18:385).

Enligt förordningen (2018:1118) om körkortslån är lånet avsett att finansiera körkortsutbildning vid godkända trafikskolor och riktar sig till vissa arbetslösa personer mellan 18 och 47 år. Centrala studiestödsnämnden prövar frågor om körkortslån enligt förordningen. Körkortslån får enligt förordningen beviljas med högst 15 000 kronor endast en gång för samma person.

Studiestartsstödet

Lagen (2017:527) om studiestartsstöd trädde i kraft den 2 juli 2017. Studiestödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet fungerar som ett verktyg som kommunerna ska kunna använda för att se till att vuxna med utbildningsbehov deltar i utbildning. Kommunen ska vid prövningen av en ansökan om stöd bedöma om sökanden tillhör målgruppen för studiestartsstödet (27 §). Om en kommun har beslutat att en sökande uppfyller villkoren ska Centrala studiestödsnämnden pröva övriga förutsättningar för att studiestartsstöd ska kunna beviljas (28 §). Centrala studiestödsnämnden får betala ut studiestartsstöd endast om det är styrkt att den studerande bedriver de studier som stödet har beviljats för (29 §). Stödet är ett bidrag och är ett komplement till studiemedelssystemet (prop. 2016/17:158, bet. 2016/17:UbU20, rskr. 2016/17:285).

Riksdagen har beslutat att minska anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* med 469 000 000 kronor 2019 som en följd av en finansiering av andra prioriterade satsningar, bl.a. arbetsmarknadsåtgärder inom utgiftsområde 14 för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden (bet. 2018/19:UbU2, rskr. 2018/19:105). Anslaget 1:7 uppgick till 909 000 000 kronor 2018 (2017/18:1 utg.omr. 15 Studiestöd, bet. 2017/18:UbU11).

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har enligt sitt regleringsbrev haft ett uppdrag att följa hur studiestartsstödet har utvecklats (dnr U2018/04752/GV [delvis], U2018/04770/GV).

I Centrala studiestödsnämndens delrapport Studiestartsstöd framgår att 271 av Sveriges 290 kommuner var anslutna till studiestartsstödet under andra halvåret 2017, dvs. det första kalenderhalvåret med det nya studiestartsstödet. Totalt fördelades 470,4 miljoner kronor till de deltagande kommunerna. Av dessa användes 22,6 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 5 procent av de medel som fördelats. Av de anslutna kommunerna var det 177 kommuner som lämnade in minst en ansökan om studiestartsstöd för studier under hösten 2017, och 163 kommuner använde något av de medel de hade tilldelats. De kommuner som använde störst andel av de tilldelade medlen nyttjade ungefär en tredjedel av sin budget (CSN, rapport 2018:1).

CSN konstaterar i sin slutredovisning av studiestartsstödet att jämfört med 2017 ökade användningen av de medel som avsatts till stödet från 5 till 28 procent (CSN, Rapport 2019:1 Studiestartsstöd – slutrapport, dnr 2018-100-9150, februari 2019).

Bidrag vid teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning

TUFF är en teckenspråksutbildning för föräldrar med ett barn som är beroende av teckenspråk för att kunna kommunicera. Den som deltar i utbildningen kan få TUFF-ersättning från CSN.

TUFF syftar till att ge föräldrarna sådana färdigheter att de på ett funktionellt sätt kan använda teckenspråk i kontakt med sina barn och därmed främja barnens utveckling. TUFF ska bestå av påbyggbara kurser om sammanlagt 240 timmar och utgå från förkunskaperna från den introduktion i teckenspråk som erbjuds inom ramen för habilitering enligt 8 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller motsvarande kunskaper. Utbildningsanordnaren bör sträva efter att planera TUFF så att syskon kan få teckenspråksutbildning samtidigt med föräldrarna. Deltagarna erbjuds boende och barntillsyn vid behov. TUFF får i första hand ges till dess att barnet har slutfört skolgången i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan eller sameskolan. Föräldrar till yngre barn ska prioriteras. (2, 3 och 5, 6 §§ förordningen [1997:1158] om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar.)

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, har ansvar för att fördela statsbidraget till anordnare av utbildningen och för att följa upp och utvärdera utbildningen. Kursuppföljningen för 2017 visar att majoriteten av kursdeltagarna inom teckenspråksutbildningen för vissa föräldrar (TUFF) har en positiv uppfattning om utbildningen och dess olika delar. Deltagarnas genomsnittliga betyg för kursen i sin helhet är 8,8 på en tiogradig skala.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att möjligheten till ett statligt lån för utbildning för B-körkort, s.k. körkortslån, infördes 2018. Lånet är avsett att finansiera körkortsutbildning vid godkända trafikskolor och riktar sig till vissa arbetslösa personer mellan 18 och 47 år. Utskottet finner inga skäl för att föreslå en utvidgning av körkortslånet i enlighet med motionärens förslag.

Utskottet ser inga skäl att föregripa det pågående arbetet när det gäller uppföljning av studiestartsstödet.

I fråga om bidrag vid teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, s.k. TUFF-ersättning, finner utskottet inga skäl för att vidta några åtgärder.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl för att vidta några åtgärder i frågan om ett 100-årsjubileum för studiestödet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2018/19:729 (SD), 2018/19:1870 (M), 2018/19:2328 (MP) och 2018/19:2353 (C).

Reservationer

1. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2807 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 15,

2018/19:2825 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 3 och

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 6 och

avslår motionerna

2018/19:281 av Markus Wiechel (SD),

2018/19:379 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,

2018/19:1437 av Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M) yrkande 8,

2018/19:1481 av Per Lodenius (C),

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 29,

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 4 och

2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi vill förbättra möjligheterna att finansiera studier mitt i livet. Om fler ska kunna känna sig trygga med att byta arbete eller bransch, högre upp i åldrarna, behöver förutsättningarna för att finansiera studier senare i livet förbättras. Både den som behöver bygga på sina studier för att kunna ta ett större ansvar, exempelvis en undersköterska som efter ett antal yrkesår vill vidareutbilda sig till sjuksköterska, och den som helt vill byta spår ska ha förutsättningarna att göra det.

Alliansregeringen tog flera steg för att förbättra möjligheterna till omställning och kompetensutveckling under arbetslivet genom bl.a. ändringar i studiemedelssystemet och möjligheter att delta i kortare utbildning med bibehållen a-kassa. Men fortfarande finns det behov av att förbättra förutsättningarna att studera mitt i livet. För att kunna möjliggöra detta vill vi att regeringen återkommer med ett förslag på ett omställningspaket för att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet. Omställningspaketet bör innehålla finansiering för följande fyra förändringar:

- höjt fribelopp för att öka möjligheterna att kombinera arbete och studier

- utökade möjligheter till extra studieveckor för den som fyllt 40 år från 40 till 60 veckor
- höjd övre åldersgräns för studiemedel till 60 år
- större möjlighet till tilläggsån för studerande över 25 år med barn.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:379 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna

2018/19:281 av Markus Wiechel (SD),

2018/19:1437 av Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M) yrkande 8, 2018/19:1481 av Per Lodenius (C),

2018/19:2807 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 15,

2018/19:2825 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 3,

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 29,

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 4,

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 6 och

2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att man ska uppmuntra studenter att gå de utbildningar där det finns ett stort behov från arbetsmarknaden och som är viktiga för Sveriges ekonomi och framtida utveckling genom att ge studenterna på sådana utbildningar mer i studiebidrag. Det kommer att belasta statskassan en del, men om vi lyckas få fler studenter att välja dessa utbildningar kommer vinsterna på sikt att vada överstiga kostnaderna. Det kan enligt vår uppfattning bl.a. handla om vissa ingenjers- och datorrelaterade utbildningar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 29 och avslår motionerna

2018/19:281 av Markus Wiechel (SD),

2018/19:379 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,

2018/19:1437 av Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M) yrkande 8,

2018/19:1481 av Per Lodenius (C),

2018/19:2807 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 15,

2018/19:2825 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 3,

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 4,

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 6 och

2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

För en ökad genomströmning och för att få fler i arbete behövs ett mer flexibelt studiemedelssystem som premierar studenter som avslutar sina studier före utsatt tid men som också är anpassat för de som studerar med lägre studietakt, exempelvis studenter som har gått gymnasiesärskolan eller är deltids-sjukskrivna. Det ger fler möjlighet till en utbildning som leder till jobb. För att fler ska kunna vidareutbilda sig finns det ett behov av att ta bort utfasningen av studielånet som i dag börjar vid 47 års ålder, möjliggöra studiestöd efter 56 års ålder genom att tillåta studielån, men inte bidrag, upp till 60 års ålder samt utöka möjligheten att få studielån med ytterligare två år så att det blir möjligt att läsa en tvåårig yrkesutbildning eller ett masterprogram.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Villkoren för studiemedel, punkt 1 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 4 och
2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 5 och
avslår motionerna
2018/19:281 av Markus Wiechel (SD),
2018/19:379 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,
2018/19:1437 av Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M) yrkande 8,
2018/19:1481 av Per Lodenius (C),
2018/19:2807 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 15,
2018/19:2825 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 3,
2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 29 och
2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Det behövs nya maximiregler för studier på eftergymnasial nivå, och det behövs åtgärder för att tidigarelägga etableringsåldern på arbetsmarknaden. I dag kan studenter få studiemedel i högst sex år för studier på heltid på högskoleutbildningar och andra eftergymnasiala utbildningar, oavsett om studierna leder till en examen eller inte. Tidsgränserna för studiemedel på eftergymnasial nivå bör, i enlighet med Studiesociala kommitténs slutbetänkande 2009, bättre anpassas till utbildningarnas längd. Det antal månader med studiemedel som det ska finnas en generell rätt till bör bli färre än i dag. Samtidigt ska studerande på längre utbildningar och studerande som önskar bygga på en examen på grundnivå ges möjligheter att få ytterligare studiemedel. Vissa studerande bör alltså kunna få studiemedel under en längre tid än i dag, och på så sätt ökar drivkraften för välplanerade och effektiva studier. Likaså bör studerande på längre utbildningar ges bättre möjligheter att slutföra sina studier. Konkret ska universitets- och högskolestudenter ha en generell rätt till studiemedel i fyra år. Efter fyra år med studiemedel måste den som önskar mer studiemedel kunna uppvisa antingen en examen från en minst treårig utbildning, eller minst tre års fullgjorda studier på en utbildning som syftar till en examen som omfattar minst 3,5 års heltidsstudier.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Vidareutbildning och omställning, punkt 2 (M, KD)

av Kristina Axén Olin (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Jimmy Loord (KD) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill stärka möjligheterna till vidareutbildning och omställning för att underlätta för en omstart senare i livet. Matchning, kompetensförsörjning och den enskildes egna jobbchanser bör förbättras genom att möjligheterna till vidareutbildning och omställning stärks. Bland annat bör man se över hur studiemedelssystemet kan ändras så att den som är äldre eller har högskoleexamen får ökade möjligheter till att studera även senare i livet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Fribeloppet, punkt 3 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2018/19:1132 av Edward Riedl (M),
2018/19:1449 av Magdalena Schröder (M) yrkandena 1 och 2 samt
2018/19:1651 av Marta Obminska (M).

Ställningstagande

Det finns ett egenvärde i att studenter etablerar sig tidigt på arbetsmarknaden, och därför är det positivt att studenter också arbetar under studietiden så länge inte studierna blir lidande. Fribeloppet begränsar därför studenternas egna beslut om hur mycket tid och kapacitet de har att arbeta vid sidan av studierna. Fribeloppet bör därför slopas.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (M)

av Kristina Axén Olin (M), Marie-Louise Hänel Sandström (M) och Noria Manouchi (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2018/19:378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 47,

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49,

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 2,

2018/19:2057 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4,

2018/19:2193 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2018/19:2256 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 9,

2018/19:2425 av Josefin Malmqvist m.fl. (C) yrkande 24,

2018/19:2573 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9 och

2018/19:2574 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Ett stort antal poliser kommer att behöva utbildas under kommande år, men att enbart utöka antalet utbildningsplatser räcker inte. Vi vill mot denna bakgrund att den som går polisutbildningen ska få sina studielån från utbildningstiden avskrivna. Därigenom blir utbildningen betald av staten. Satsningen innebär att det kommer att bli mer lönsamt att utbilda sig till och arbeta som polis. Under de första fem åren som polis ska en femtedel av studielånet skrivas av per år. Efter fem år ska hela lånet vara avskrivet. Den som väljer att sluta under de fem åren behöver inte betala tillbaka de redan avskrivna delarna av lånet. Den här utformningen ger incitament både att utbilda sig till och att arbeta som polis.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD) och Michael Rubbestad (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 47 och

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49 och
avslår motionerna

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Sätherberg (båda S) yrkande 2,

2018/19:2057 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4,

2018/19:2193 av Anna-Caren Sätherberg och Kalle Olsson (båda S),

2018/19:2256 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 9,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24,

2018/19:2573 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9,

2018/19:2574 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi vill att examinerade lärare som tar anställning i områden som av EU definieras som glesbygd ska få 15 procent av sin studieskuld avskriven varje år de arbetar i glesbygden. En total studieskuld på upp till 300 000 kronor ska kunna bli avskriven. Detta behöver göras för att åtgärda lärarbristen i våra glesbygder och kunna bevara eller återskapa en levande landsbygd.

På landsbygden är det ofta svårt att rekrytera läkare och sjuksköterskor, vilket hotar såväl vårdens kvalitet som patientsäkerheten. Att locka läkare till landsbygden är inte bara en utmaning i Sverige utan även i andra delar av världen. I landsbygdsområden i USA finns ett system där läkare kan förbinda sig att arbeta ett antal år och som bonus få sin studieskuld reducerad. Vi anser att systemet är intressant och vill därför att det ska kostnadskalkyleras och utredas för svenska förhållanden. Ett motsvarande system kan även appliceras på sjuksköterskor för att de ska vilja söka sig till mindre attraktiva orter och till glesbygden.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24 och
avslår motionerna
2018/19:378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 47,
2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49,
2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 2,
2018/19:2057 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4,
2018/19:2193 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),
2018/19:2256 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 9,
2018/19:2573 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9,
2018/19:2574 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Trots att det är många som drömmer om att bo på landet saknas det i flera landsbygdskommuner lärare, sjuksköterskor och andra viktiga yrkesgrupper. För att fler ska våga ta steget och flytta till en landsbygdskommun eller flytta hem igen efter studierna behövs en morot. I Norge har avskrivning av studielån visat sig vara en effektiv åtgärd för att fler ska flytta till landsbygden efter högre studier. De som flyttar till Norrlands inland och norra Dalarna med undantag för Östersund, dvs. stödområde A, ska därför kunna skriva av sina studielån. Förslaget omfattar alla yrkesverksamma personer som tar examen och flyttar till någon av de utpekade kommunerna. Dessa kommer enligt förslaget att få 10 procent av sina studieskulder avskrivna varje år upp till totalt 300 000 kronor.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Avskrivning av studieskulder och nedskrivning av studieavgiften m.m., punkt 4 (L)

av Roger Haddad (L) och Mats Persson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2057 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4 och

2018/19:2256 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 9 och

avslår motionerna

2018/19:378 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 47,

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49,

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 2,

2018/19:2193 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 24,

2018/19:2573 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 9,

2018/19:2574 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att man bör se över möjligheten att införa en bosättningsbonus för utländska studenter som fullgjort sin utbildning i Sverige. Sveriges högre utbildning ska hålla sådan kvalitet att studenter utanför EU söker sig till landets lärosäten. På den globala utbildningsmarknaden konkurrerar svenska universitet med universiteten i Oxford och Cambridge om de bästa studenterna. Ska utländska studenter uppfatta den högre utbildningen i Sverige som attraktiv måste hög akademisk kvalitet stå i fokus.

För att attrahera och behålla fler utländska studenter som har utbildat sig i Sverige bör dessa ges ökade ekonomiska incitament. Om man som utländsk student tar examen och sedan väljer att arbeta i Sverige ska en del av studieavgiften kunna betalas tillbaka i form av en bosättningsbonus. Återbetalningen ska ske i form av en avtrappning beroende på hur länge man stannar i Sverige.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Studiehjälp, punkt 5 (KD)

av Jimmy Loord (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD) yrkande 5 och

avslår motion

2018/19:2683 av Emilia Töyrä (S).

Ställningstagande

Elever som går i gymnasieskola får studiebidrag fr.o.m. 16 års ålder. Beloppet är detsamma som för barnbidraget. Som ett särskilt stöd för familjer med mycket låg inkomst finns dessutom ett extra tillägg. Förutsättningen för att kunna söka det extra tillägget är att familjens samlade beskattningsbara inkomst inte överstiger 125 000 kronor under ett läsår. Dessa inkomstgränser har varit desamma under lång tid. Därför bör man se över på vilket sätt det extra tillägget ges och hur stödet förhåller sig till andra stöd i arbetet med att förbättra stödet till ekonomiskt utsatta barn och barnfamiljer.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:281 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studiebidragets storlek bör anpassas till respektive studieort och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:378 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett studieskulsavdrag för lärare som börjar arbeta i de områden som av EU klassificeras som glesbygd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:379 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de studenter som går en utbildning där det råder stort behov från marknaden och som är viktig för landets ekonomi ska få höjt studiebidrag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:729 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under 2019 på lämpligt vis uppmärksamma 100-årsjubileet för det första utbetalda studiestödet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:855 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda och kostnads kalkylera ett nytt system för att förbättra villkoren för läkare och sjuksköterskor i glesbygden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgodose kompetensförsörjningen när det gäller gles-/landsbygd med att se över möjligheten för medborgare och inflyttade i våra mindre kommuner att få sina studielån nedskrivna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1132 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att höja fribeloppet för att kunna beviljas studiemedel och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1437 av Josefin Malmqvist och Niklas Wykman (båda M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningssystemen till de studerande bör samordnas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1449 av Magdalena Schröder (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa inkomstprövningen av studiemedlets lånedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa inkomstprövningen vad gäller inkomst av kapital till följd av bostadsförsäljning för studiemedlets bidrags- och lånedel och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1481 av Per Lodenius (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt tillsätta en utredning som ser till hela bilden för att ta fram förslag till system för eftergymnasial utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1651 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att avskaffa inkomstbegränsning vid berättigandet av studiemedel och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1870 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om studielån för körkort och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2057 av Jan Björklund m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en bosättningsbonus för utländska studenter som fullgjort sin utbildning i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2193 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensförsörjning på gles- och landsbygd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2256 av Fredrik Malm m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bosättningsbonus för utländska studenter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2328 av Åsa Lindhagen m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av förbättrade villkor för teckenspråksutbildning för föräldrar, syskon och andra nära anhöriga och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2353 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av studiestartsstödet och studiemedelssystemet för att stärka integrationen och påskynda invandrade kvinnors tillträde till utbildning och jobb och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur avskrivning av studielån vid flytt till glesbygdskommun kan bli möjligt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2573 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett stipendium för utbildningar där det råder arbetskraftsbrist eller är samhällsekonomiskt motiverat med fler sökande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2574 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett stipendium för utbildningar där det råder arbetskraftsbrist eller är samhällsekonomiskt motiverat med fler sökande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2683 av Emilia Töyrä (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gymnasieelever med långa avstånd till skolan och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2807 av Jessica Polfjärd m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre möjligheter att finansiera studier mitt i livet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka möjligheterna till vidareutbildning och omställning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2825 av Erik Bengtzboe m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ett omställningspaket för att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2841 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa ett mer flexibelt studiemedelssystem som premierar studenter som avslutar sina studier före utsatt tid och som möjliggör studier högre upp i åldrarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som går polisutbildningen ska få sina studielån från utbildningstiden avskrivna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2886 av Jimmy Loord m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa fribeloppet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nya maximiregler för studier på eftergymnasial nivå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över på vilket sätt det extra tillägget ges och hur stödet förhåller sig till andra stöd i arbetet med att förbättra stödet till ekonomiskt utsatta barn och barnfamiljer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2933 av Erik Bengtzboe m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ett omställningspaket för att

förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att tidigarelägga etableringsåldern på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.